Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U003401

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-11-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пушкар Олег Анатолійович
2. Oleh A. Pushkar

Кваліфікація: 053

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0007-4194-1754

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 053 Психологія

Дата захисту: 18-12-2024

Спеціальність за освітою: Право

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 7244

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.31.31

Тема дисертації:

1. Психологічні особливості прояву когнітивних стилів у підлітковому віці

2. Psychological features of the manifestation of cognitive styles in adolescence

Реферат/анотація:

1. Дисертація присвячена дослідженню психологічних особливостей прояву когнітивних стилів у підлітковому віці. Основна увага приділена аналізу впливу когнітивних стилів на навчальну діяльність та соціальну адаптацію підлітків. Розглянуто теоретичні засади когнітивних стилів, їх визначення та класифікація. Основною метою роботи є теоретично обґрунтування та емпіричне дослідження психологічних особливостей прояву когнітивних стилів у підлітків, а також розробка та впровадження комплексної програми оптимізації особливостей прояву когнітивних стилів у підлітковому віці. Задля досягнення даної мети було сформовано ряд завдань, які відтворюють логіку дослідницького процесу: □ здійснити теоретичний аналіз проблеми дослідження психологічних особливостей прояву когнітивних стилів у підлітковому віці; □ визначити психологічні механізми, що впливають на формування когнітивних стилів у підлітків, побудувати теоретичну модель дослідження; □ розробити та апробувати методику для

виявлення когнітивних стилів у підлітків; □ дослідити вплив когнітивних стилів на навчальну діяльність та соціальну адаптацію підлітків; □ здійснити порівняльний аналіз когнітивних стилів дівчат та хлопців підліткового віку; □ розробити та здійснити апробацію «Психологічна програма оптимізації когнітивних стилів підлітків: розвиток адаптивних стратегій навчання та соціалізації», довести її ефективність. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше: уточнено поняття «когнітивний стиль особистості» щодо підліткового віку, що дозволило врахувати специфічні когнітивні процеси, які відбуваються в цьому періоді розвитку, коли когнітивні стилі проявляються більш виразно через інтенсивний розвиток пізнавальних функцій. Підлітковий вік є часом інтенсивних змін у пізнавальних функціях, таких як сприйняття, пам'ять, мислення й увага, що спричиняє яскравий прояв когнітивних стилів. У цьому особливому світі актуалізуються індивідуальні відмінності в обробці інформації та вирішенні завдань, далі підлітки починають активно формувати свої стратегії мислення та адаптувати їх до нових соціальних і навчальних ситуацій. Когнітивний стиль як індивідуальна характеристика пізнавальної діяльності у підлітковому віці набуває динамічного характеру, після впливу біологічних і соціальних чинників, зокрема активного розвитку мозку та розширення соціальних взаємодій, відбувається перебудова багатьох пізнавальних механізмів. Це фактично до того, що когнітивні стилі стають більш виразними, проявляючи індивідуальність особистості до певних способів сприйняття, обробки та організації інформації. Важливою особливістю цього періоду є те, що когнітивні стилі підлітків можуть змінюватися під впливом досвіду та навчальної діяльності, що робить цей вік особливо значущим для дослідження та розуміння когнітивної варіативності. Крім того, врахування специфічних когнітивних процесів підліткового віку дозволяє краще розуміти, як когнітивні стилі впливають на академічну успішність і соціальну адаптацію. Уточнене поняття «когнітивний стиль особистості» в контексті підліткового розвитку підкреслює важливість індивідуальних когнітивних особливостей у побудові та соціальних стратегіях, які у своїй перспективі дозволяють розробляти більш ефективні навчальні психолого-педагогічні підходи до підтримки когнітивного розвитку підлітків; розширено концептуалізацію біологічної та соціальної детермінації когнітивного стилю, що дозволило детальніше дослідити вплив біологічних факторів, таких як нервова система і функціонування мозку, а також соціальних аспектів, включаючи вплив сім'ї, освітнього середовища та групи однолітків. Біологічні фактори, такі як особливості функціонування нервової системи, нейронної пластичності та активності певних мозкових структур, створюють ключову роль у визначенні свідомості індивіда до ролі певних когнітивних стилів. Наприклад, індивідуальні відмінності у функціонуванні мозкових відділів, які відмовляються від обробки сенсорної інформації, планування та прийняття рішень, пропонують, як саме людина сприймає і обробляє інформацію з навколишнього середовища. Нейрофізіологічні характеристики, такі як швидкість проведення нервових імпульсів або рівень збудливості коркових структур, також впливають на індивідуальні стратегії мислення і виконання завдань. Ключові слова: когнітивні стилі, підлітковий вік, психологічні особливості прояву, психологічні механізми, вплив, індивідуально-психологічні відмінності, когнітивно-стильова сфера, формально-динамічні властивості індивідуальності, навчальна діяльність, соціальна адаптація, оптимізація когнітивних стилів підлітків, комплексна програма.

2. The dissertation is devoted to the study of psychological features of the manifestation of cognitive styles in adolescence. The main attention is paid to the analysis of the influence of cognitive styles on educational activities and social adaptation of adolescents. The theoretical foundations of cognitive styles, their definition and classification are considered. The main goal of the work is theoretical substantiation and empirical research of the psychological features of the manifestation of cognitive styles in adolescents. In order to achieve this goal, a number of tasks were formed that reproduce the logic of the research process: □ to carry out a theoretical analysis of the problem of researching the psychological features of cognitive styles in adolescence; □ to determine the psychological mechanisms affecting the formation of cognitive styles in adolescents, to build a theoretical research model; □ to develop and test a methodology for identifying cognitive styles in teenagers; □ to investigate the influence of cognitive styles on the educational activity and social adaptation of adolescents; □ perform a comparative analysis of the cognitive styles of teenage girls and boys; □ to develop and implement the approbation of the "..." Program, to prove its effectiveness. The scientific novelty of the work is that for the first time: □

developed and tested the author's method of diagnosing cognitive styles in teenagers, which takes into account the specific age and social features of this period of development. □ deepened understanding of the relationship between cognitive styles and social adaptation of adolescents, which allows for the development of effective psychological and pedagogical measures to support the socialization of adolescents with different cognitive styles. □ a comparative analysis of cognitive styles between teenage girls and boys was conducted, which revealed significant differences in the psychological mechanisms of formation and manifestation of cognitive styles in different gender groups. □ practical recommendations have been developed for teachers regarding the individualization of the educational process based on the cognitive styles of adolescents, which contributes to increasing the effectiveness of education and the general level of motivation to study. □ the model of psychological mechanisms of formation of cognitive styles in adolescence has been improved, which takes into account the influence of both internal (psychological) and external (social) factors. The position on the role of the social environment in the formation of the cognitive styles of adolescents was further developed; improved methods of psychological diagnosis of cognitive styles. The dissertation consists of three sections. In the first chapter of the dissertation "Theoretical and methodological aspects of the study of the psychological features of the manifestation of cognitive styles in adolescence", theoretical approaches to the study of cognitive styles in adolescents are considered in detail, the concept of "cognitive style", its types and classifications is defined. Cognitive style is considered as an individual feature of the cognitive process, which determines the specifics of perception, processing and organization of information. In this context, various theoretical models of cognitive styles are analyzed, taking into account both biological and social factors influencing their formation. Biological determination of cognitive styles is related to innate psychophysiological features of an individual, such as the type of nervous system, the nature of mental processes and individual differences in brain functioning. Social factors, in turn, include cultural, educational, and family influences that determine the adolescent's social experience and interaction with the environment. These factors have a complex effect on the development of cognitive styles, forming individual differences in approaches to solving tasks and processing information. Key words: cognitive styles, adolescence, psychological features of manifestation, psychological mechanisms, influence, individual-psychological differences, cognitive-stylistic sphere, formal-dynamic properties of individuality, educational activity, social adaptation, correction of cognitive styles of adolescents.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Пушкар О. А. Психологічні особливості прояву когнітивних стилів у підлітковому віці. Наукові інновації та передові технології. №8 (22). 2023. С. 59-70. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/5567/5599
- Пушкар О. А. Наукові підходи до визначення поняття «когнітивний стиль особистості». Наукові перспективи. №12 (41). 2023. С. 905-917. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/8337/8382
- Пушкар О. А Визначення поняття «когнітивний стиль особистості» у психології. Наукові перспективи. №7 (49). 2024. С. 1279-1292. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/13616/13682
- Дробот О. І., Пушкар О. А. Особливості біологічної та соціальної детермінації когнітивного стилю особистості. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0123U102027

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дробот Ольга Вячеславівна
2. Olga V. Drobot

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5999-7632

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бочелюк Віталій Йосипович
2. Vitalii Y. Bocheliuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8727-3818

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія" Запорізької обласної ради

Код за ЄДРПОУ: 22133718

Місцезнаходження: вул. Наукового містечка, буд. 59, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69017, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Завацька Наталія Євгенівна

2. Nataliia Y. Zavatska

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8148-0998

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Код за ЄДРПОУ: 02070714

Місцезнаходження: вул. Іоанна Павла II, буд. 17, Київ, 01042, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шевяков Олексій Володимирович

2. Oleksii V. Sheviakov

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8348-1935

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет науки і технологій

Код за ЄДРПОУ: 44165850

Місцезнаходження: вул. Лазаряна, буд. 2, Дніпро, Дніпровський р-н., 49010, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Копилова Світлана Вікторівна

2. Svitlana V. Kopylova

Кваліфікація: к. пед. н., 13.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7577-839X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Код за ЄДРПОУ: 02070967

Місцезнаходження: вул. Джона Маккейна, буд. 33, Київ, 02000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Біла Ірина Миколаївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Біла Ірина Миколаївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, Масик Марія Зіновіївна
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна